

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

Колоквіум
з дисципліни
“Основний музичний інструмент (фортепіано) ”

Методичні рекомендації
для студентів вищих мистецьких навчальних закладів освіти за
спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Рівне-2021

К 61

УДК 780.8:780.616.432 (072)

Друкується за ухвалою кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 9 березня 2021 р.) та навчально-методичної комісії Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № від 27 березня 2021 р.)

Упорядник:

Яковенко Л. П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв РДГУ

Рецензенти:

Мохнюк Р. С., кандидат педагогічних наук, директор Рівненського центру підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників культури Національної Академії керівних кадрів культури і мистецтв

Тарчинська Ю.Г., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв РДГУ

Колоквіум з дисципліни “Основний музичний інструмент (фортепіано)”

Методичні рекомендації для студентів вищих мистецьких навчальних закладів освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) / Л. П. Яковенко. – Рівне: РДГУ, 2021. – 30 с.

Навчально-методичне видання містить загальні принципи, функції, форми проведення, вимоги, критерії оцінювання та перелік питань до колоквіуму з дисципліни “Основний музичний інструмент (фортепіано)” для бакалаврів та магістрів за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Питання колоквіуму розроблені відповідно до робочих навчальних програм дисципліни та охоплюють широке коло історико-стильових явищ фортепіанного мистецтва.

Запропоновані навчально-методичні матеріали для дисципліни “Основний музичний інструмент (фортепіано)” сприятимуть розвитку творчої активності і самостійності студентів у процесі вивчення музичних творів, допоможуть при підготовці до індивідуальних занять та у процесі самостійної роботи.

© Інститут мистецтв 2021
Яковенко Л. П.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Мета і завдання колоквіуму.....	7
Функції колоквіуму.....	8
Форма проведення колоквіуму.....	9
Підготовка і проведення колоквіуму.....	10
Критерії оцінювання колоквіуму.....	10
Питання до колоквіуму і рекомендована література для самостійного опрацювання.....	12
Перелік інтернет-ресурсів, необхідних для підготовки до колоквіуму.....	27
Список використаної літератури.....	29

ВСТУП

Формування спеціаліста високого рівня професійної підготовки, творчого, діяльного, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності залежить від організації навчально-виховного процесу, вибору методології навчання і технології її реалізації. Сьогоднішні студенти вимагають від викладача сучасного підходу до передачі інформації, використання інноваційних форм навчання і контролю знань.

Основними формами організації навчально-виховного процесу у навчальних закладах вищої освіти є лекції, семінарські, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота студентів. Окрім того, існують й інші форми організації освітнього процесу: консультації, студентська дослідницька робота, педагогічна практика, тестування, колоквиум.

Колоквиум як форма перевірки знань і компетенцій студентів за рядом позицій протистоїть тестам, які досить активно використовуються у навчальному процесі. Проте існують проблеми, пов'язані з організацією навчального процесу та розвитком особистості. Справа в тому, що тести орієнтують на засвоєння дробової інформації, що не сприяє освоєнню предметної логіки, розвитку здатності мислити, висловлювати свою думку, а головне – вони допускають і особливі методи навчання, що апелюють, насамперед, до короткотермінової пам'яті і не активізують багато інших функцій людської психіки.

На Заході проблеми, пов'язані з тестами, усвідомили давно. У Франції вже в 1970-і рр. зрозуміли, що викладання не за традиційними підручниками, а за “комп'ютерними картинками” руйнує здатність уяви як основу розумових здібностей; в Німеччині нарікають на те, що нині не дуже популярне вивчення історії, культури, мистецтва і стародавніх мов, які володіють складною, різноманітною семантикою і передають безліч відтінків думки, передбачаючи неоднозначне сприйняття і прочитання. Все це перешкоджає формуванню універсального погляду на світ, не розвиває уяву.

У такому випадку виникає питання: як виміряти вміння творчо мислити? Цілком очевидно, що комп'ютер це зробити не зможе. Це посилює лише людині –

досвідченому викладачеві, що розуміє як органічно поєднати сучасні світові тенденції освіти й національно-культурні досягнення в сфері навчання, які завжди сприяли розвитку творчих здібностей студентів, поєднуючи навчальний процес і науково-дослідницьку діяльність, а також методи оцінювання компетенцій студентів, які не вступають у протиріччя з кінцевими цілями освіти.

Частково вирішити проблему методів оцінки можна, звернувшись до усних форм професійного спілкування, де студент виступає не просто транслятором знань (з чужих підручників або Інтернету), а сам є дослідником проблем, які йому пропонують для вивчення.

Однією з таких форм можна вважати колоквіум як форму відкритого спілкування студента і викладача, спрямовану на отримання інформації в умовах спілкування з використанням міжпредметних зв'язків. Звернення студента до колоквіуму – це шлях до формування творчого ставлення до навчання, бажання доповнити навчальний процес позанавчальними формами спілкування й набуття знань.

У ході приєднання національної системи освіти до Болонського процесу і входження в європейський освітній простір колоквіум міцно увійшов в сучасну вищу школу і склав важливу частину теоретичної та професійної підготовки фахівця.

У визначенні колоквіуму існують різні взаємодоповнюючі дефініції, які розкривають його сутність, природу і функції в сучасній педагогіці вищої школи, в тому числі й музичної.

Колоквіум (лат. Colloquium – розмова, бесіда) – це вид навчальної роботи, що передбачає з'ясування рівня засвоєння студентами знань, оволодіння вміннями і навичками з окремої теми або розділу дисципліни.

С. У. Гончаренко вказує, що колоквіум це : “...одна з форм навчальних занять у системі освіти, що має на меті виявити та поліпшити знання студентів... у середні віки колоквіями називали релігійні бесіди між представниками різних віровчень”[2, с. 17].

Р. С. Піонова вважає, що “колоквіум – це одна з форм організації навчання у вищій школі поряд з такими, як лекція, спецкурси, практичні заняття...Основні функції колоквіуму – узагальнювальна та контрольна “[5, с. 162].

Ф. Ф. Фіцула зазначає, що “колоквіум – важлива форма тематичної перевірки й оцінки знань студентів. Головне завдання колоквіуму – мобілізація студентів на поглиблене вивчення найважливіших тем чи розділів курсу. Мета колоквіуму – допомогти студентам глибше розібратися в теорії питання, стимулювати їхню дослідницьку роботу” [10, с. 57].

На думку С. М. Бенклієва, “колоквіуми продовжують займати чільне місце в навчальному процесі..., колоквіуми сприяють контролю за самостійною роботою студентів, ефективно допомагають прищеплювати навички активної й систематичної самостійної роботи над підручником та монографічною літературою” [8, с. 194].

Т. В. Симоненко констатує, що “чітких меж між колоквіумом як формою організації навчання та колоквіумом як формою контролю у вищих навчальних закладах немає” [9, с. 192].

...В. П. Мусієнко зазначає, “колоквіум – це не тільки форма контролю самостійної пізнавальної діяльності студента, але найперше – це форма навчання”[4, с. 123]. Тобто колоквіум у системі вищої освіти може бути одночасно і формою навчання, і формою контролю.

Колоквіум як форма організації навчання, засобами якого може бути система розроблених запитань для співбесіди, є однією з ефективних у процесі реалізації професійної компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва, оскільки проведення колоквіуму дає змогу виявити рівень теоретичної та практичної підготовки студентів, проілюструвати міжпредметні зв'язки музично-теоретичних та виконавських дисциплін.

Ефективною формою організації навчально-виховного процесу для студентів музичних спеціалізацій у вищому навчальному закладі є колоквіум з дисципліни “Основний музичний інструмент (фортепіано)”.

Колоквіум з дисципліни “Основний музичний інструмент (фортепіано)” має на меті виявити загальнокультурний рівень студентів, їх ерудицію в галузі музичного мистецтва та інших видів мистецтва, основних етапів розвитку музичного виконавства на музичному інструменті фортепіано, а також сучасних методик навчання гри на фортепіано і відповідної літератури, музичної термінології, розуміння змісту, форми і стильових особливостей виконуваних творів, знання біографічних даних і особливостей творчості їх авторів.

Мета запропонованої роботи – розглянути значення колоквіуму з основного музичного інструменту фортепіано як однієї з форм організації контролю за якістю знань у процесі підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва

Завдання – розкрити завдання, функції, організацію та методи проведення колоквіуму з основного музичного інструменту в класі фортепіано.

Мета і завдання колоквіуму

Колоквіум забезпечує єдність теоретичного і практичного аспектів освітнього процесу. Мета колоквіуму полягає в розвитку регуляції навчальної діяльності студентів, саморегуляції емоційних і розумових станів.

Колоквіум – це форма контролю самостійної роботи студентів над спеціальною літературою.

На сучасному етапі утвердилися два види проведення колоквіумів – усного та письмового. У першому випадку передбачається організація контролю у вигляді відкритого діалогу або групового обговорення теми, у другому – перевірка знань студентів у вигляді письмового викладу відповідей (розгорнуті відповіді на питання, реферати, анотації на музичні твори і т. д.)

Серед завдань колоквіуму з дисципліни “Основний музичний інструмент (фортепіано)” визначаються:

- поглиблення і розширення, а також систематизація теоретичних знань у галузі фортепіанного мистецтва;
- розвиток навичок реферування, навчального дослідження, самостійної підготовки та виступу з доповіддю, повідомленням;
- формування у студентів навичок самостійної роботи;
- формування навичок роботи з різними джерелами інформації (в тому числі з аудіо, відео, електронними);
- формування умінь правильно і стисло висловлювати свої думки.

Колоквіум з дисципліни “Основний музичний інструмент (фортепіано)” включає в себе цілий комплекс розділів, що стосуються різних напрямків виховання й освіти майбутніх учителів музичного мистецтва:

- питання фортепіанної техніки;
- питання методики навчання гри на фортепіано;
- історія фортепіанного виконавства;
- музична термінологія;
- відомості про творчість композиторів.

З кожного розділу колоквіуму складений перелік питань для підготовки. При цьому коло питань дуже чітко визначене на кожний рік навчання. Запитання і завдання складені таким чином, щоб їх виконання допомогло студентам підготувати якісно виконавську програму іспиту (заліку) з основного музичного інструменту – однієї з найважливіших спеціальних дисциплін, яка вивчається протягом усього періоду навчання і виноситься на державний іспит.

Функції колоквіуму

1. Мотиваційно-організуюча – ініціює самостійну роботу студентів, передбачає активну участь студентів в освоєнні навчального курсу або першоджерел;
2. Контрольно-навчальна – створює умови для діагностики засвоєння з певної теми (відповіді на теоретичні питання, підготовка реферату, доповіді, повідомлення, анотації тощо).

Виконання колоквіуму студентами спрямоване:

1. На узагальнення, систематизацію, поглиблення, закріплення отриманих теоретичних знань з конкретних тем дисципліни загальнопрофесійного і професійного циклів;
2. На формування загальнокультурних, професійних компетенцій, які дозволять у процесі навчання найбільш повно реалізувати себе в сучасних умовах;
3. На розвиток інтелектуальних умінь у майбутніх фахівців (аналітичних, комунікативних та художніх);
4. На вироблення професійно значущих якостей (самостійність, відповідальність, точність, творча ініціатива, виконавська та педагогічна майстерність) при вирішенні поставлених завдань.

Форма проведення колоквіуму

1. Колоквіум проводиться в аудиторний час, виділений на вивчення даної навчальної дисципліни.
2. У разі незадовільного результату здачі колоквіуму студенту дозволяється його перездати
3. Обсяг одного блоку питань містить 8-10 питань. Питання не повинні припускати однозначну (однослівну) відповідь.
4. Для підвищення об'єктивності оцінки викладач може провести співбесіду зі студентом за його письмовими відповідями на питання. На колоквіумі студенти можуть користуватися своїми записами вивчених матеріалів.

Співбесіда ведеться з кожним студентом індивідуально.

На колоквіумі студент повинен продемонструвати, що він:

- усвідомив логіку викладу матеріалу;
- вміє виділити вузлові ідеї і положення;
- вміє узагальнювати матеріал питань і робити записи прочитаного;
- бачить зв'язок досліджуваної теорії з практикою;
- має власну думку про прочитане.

Підготовка і проведення колоквіуму

Підготовка до колоквіуму – це самостійна робота. Вона передбачає пошук студентами необхідного матеріалу, систематизацію та аналіз здобутої інформації. При цьому інформація представлена не тільки в навчальних посібниках, але і в періодичних виданнях, матеріалах конференцій, відео-та аудіоматеріалах, нотних збірниках. На жаль, кількість підручників і навчальних посібників для студентів навчальних закладів мистецтв обмежена. Багато з них є перевиданням навчальної літератури, створеної два-три десятиліття тому. Необхідна інформація розосереджена по різних джерелах та студентам (особливо молодших курсів) досить складно вибрати необхідний матеріал. Тому до переліку питань додається рекомендована література для самостійного опрацювання.

Колоквіум є обов'язковим заходом, що проводиться у навчальному році безпосередньо перед заліками та іспитами. Результати колоквіуму впливають на результат атестації студента з дисципліни “Основний музичний інструмент (фортепіано)”. І, як показує досвід, студенти, які успішно пройшли колоквіум, добре здають іспити зі спеціальних дисциплін.

Підготовка до колоквіуму може здійснюватися і в формі консультацій з педагогами, які ведуть дану дисципліну, за яким у студентів виникають ті чи інші питання. Колоквіуми проводяться в рамках дисципліни “Основний музичний інструмент (фортепіано)” для бакалаврів – 4 рази в семестр, для магістрів – 1 раз в семестр відповідно до вимог навчальної програми з основного музичного інструменту.

Критерії оцінювання колоквіуму:

1. Повнота розкриття питання, правильність відповіді;
2. Грамотний виклад думок, логіка викладення, культура мовлення;
3. Впевненість та аргументованість.

...Оцінюється не лише рівень знань студента, але і ряд додаткових навичок і вмінь:

- точність відповіді – розгорнута і конкретна відповідь показує здатність студента працювати з інформацією, аргументовано виражати свою точку зору;

- практичні вміння – враховуються вміння використовувати теоретичні знання на практиці;

- глибина знань – відображає самостійну роботу студента, його інтелектуальний і загальнокультурний рівень;

- активність і ініціативність свідчить про зацікавленість і мотивацію студента.

Колоквіум оцінюється за п'ятибальною шкалою.

Оцінка “5”:

- вільне володіння теоретичним матеріалом;
- повні, послідовні, аргументовані, грамотні та логічно викладені відповіді на питання;

- творчий підхід до розкриття питання;
- вміння використовувати теоретичні знання на практиці;
- активність і ініціативність у пошуку інформації.

Оцінка “4”:

- знання теоретичного матеріалу на достатньому рівні;
- послідовний, логічний, грамотний виклад теоретичного матеріалу, без суттєвих неточностей у відповідях на питання;

- правильне використання теоретичних знань.

Оцінка “3”:

- недостатнє знання теоретичного матеріалу;
- відповіді неповні, допускаються неточності;
- складність у використанні теоретичних знань.

Оцінка “2”:

- поверхове та фрагментарне володіння теоретичним матеріалом;
- помилки у відповідях;
- складність у використанні теоретичних знань.

Питання до колоквіуму та рекомендована література для самостійного опрацювання

Питання до колоквіуму розроблені відповідно до робочих навчальних програм дисципліни та охоплюють широке коло історико-стильових явищ фортепіанного мистецтва. Перелік питань до колоквіуму подано за розділами: інструктивно-технічний матеріал, сольний художньо-виконавський репертуар; до кожного розділу додається список рекомендованої літератури для самостійного опрацювання студентами

1-й курс,

1 -й модуль

1. Визначення поняття “техніка піаніста”.
2. Класифікація видів техніки.
3. Принцип побудови кварто – квінтового кола тональностей.
4. Дієзні тональності, їх ключові знаки.
5. Будова мажорної гами.
6. Види мажору.
7. Аплікатура в гамах, акордах, арпеджіо, Д7від білої клавіші.
8. Музичні терміни : швидкі темпи.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів, Логос, 2001. – С. 75 –86.
2. Корыхалова Н. П. Играем гаммы / Н. П. Корыхалова. – М.: Музыка, 2003.– 84 с.
3. Либерман Е. Работа над фортепианной техникой / Е. Либерман. – М.: Классика -XXI век, 2003. – С.77–88.
4. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепьянной игры. Записки педагога. – Изд.5-е.– / Г. Г. Нейгауз. –М.: Музыка, 1988. – С.77–123.
5. Рябов І. Гами, тризвуки, арпеджіо для фортепіано / І. Рябов. – К.: Музична Україна, 1977. – 80 с.

6. Тимакин Е. М. Воспитание пианиста / Е. М. Тимакин. – М.: Сов. композитор, 1989. – 144 с.

2-й модуль

1. Винахідники фортепіано.
2. Визначення поняття “поліфонія”.
3. Види поліфонії.
4. Епоха бароко. Стильові особливості.
5. Представники епохи бароко в музиці, живописі, літературі.
6. Основні клавірні твори Й. С. Баха та Г. Генделя.
7. Етапи роботи над музичним твором, їх мета та завдання.
8. Музичні терміни : помірні темпи.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Алексеев А. Д. История фортепианного искусства. Часть 1 /А. Д. Алексеев . – М.: Музыка, 1962. – С.59-89; 89-93.
2. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів, Логос, 2001. – С. 177-202.
3. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано) XIV–XVIII ст. навч. посібник для студ. музичних вузів / Н. Б. Кашкадамова. – Вищий держ. музичний ін-т ім. М. Лисенка. – К.: Освіта України, 2009. – С.149–216.
4. Копчевский Н. А. Клавирная музыка. Вопросы исполнения / Н. А. Копчевский. – М.: Музыка, 1986.–96 с.

3-й модуль

1. Фундамент фортепіанної техніки (за Є.Ліbermanом).
2. Збірники вправ для фортепіано та їх значення в систематичній роботі над технікою.
3. Загальні принципи роботи над фортепіанною технікою.
4. Види етюдів.

5. Будова мінорної гами.
6. Види мінору.
7. Методичні праці з розвитку фортепіанної техніки.
8. Музичні терміни для сповільнення темпу.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів, Логос, 2001. – С. 75 –124.
2. Корыхалова Н. П. Играем гаммы / Н. П. Корыхалова. – М.: Музыка, 2003.– 84с.
3. Либерман Е. Работа над фортепианной техникой / Е. Либерман. – М.: Классика- XXI век, 2003. – 148 с.
4. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепьянной игры. Записки педагога.– Изд.5-е.– / Г. Г. Нейгауз. – М.: Музыка, 1988. – С.77–123.
5. Рябов І. Гами, тризвуки, арпеджіо для фортепіано / І. Рябов. – К.: Музична Україна, 1977. – 80 с.
6. Тимакин Е.М. Воспитание пианиста / Е. М. Тимакин. – М.: Сов. композитор, 1989. – 144 с.
7. Шмидт-Шкловская А. О воспитании пианистических навыков / А. Шмидт-Шкловская. – Л., Музыка, 1985. – 71 с.
8. Штепанова-Курцова И. Фортепианная техника. Методика и практика / И. Штепанова-Курцова. – К.: Музична Україна, 1982. – 160 с.

4-й модуль

1. Епоха класицизму. Сильові особливості.
2. Композитори віденської класичної школи.
3. Фортепіанна спадщина Й. Гайдна.
4. Фортепіанна спадщина В. А. Моцарта.
5. Будова сонатного Allegro.
6. Особливості роботи над сонатною формою.
7. Форма рондо.
8. Музичні терміни : повільні темпи.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Алексеев А. Д. История фортепианного искусства. Часть 1 /А. Д. Алексеев . – М.: Музыка, 1962. – С.116 -138.
2. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів, Логос, 2001. – С.211 –215.
3. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано) XIV-XVIII ст. навч. посібник для студ. музичних вузів / Н. Б. Кашкадамова. – Вищий держ. музичний ін-т ім. М. Лисенка. – К.: Освіта України, 2009. – С. 276–343.

2-й курс,

1-й модуль

1. Основні компоненти технічної майстерності піаніста.
2. Штрихи на фортепіано.
3. Аплікатура в хроматичній гамі.
4. Метр, ритм, темп в музиці.
5. Педалізація у музичних творах.
6. Види музичної фактури.
7. Методичні праці з розвитку фортепіанної техніки.
8. Музичні терміни: прискорення темпу.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів, Логос, 2001. – С. 141–166.
2. Голубовская Н. Искусство педализации / Н.Голубовская. – М.: Музыка, 1974. – 96 с.
3. Либерман Е. Работа над фортепианной техникой / Е. Либерман. – М.: Классика- XXI век, 2003. – 148 с.

4. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепьянной игры. Записки педагога. – Изд.5-е.– / Г. Г. Нейгауз. – М.: Музыка, 1988. – С.77–123.

2-й модуль

1. Контрастно-тематична поліфонія.
2. Імітаційна поліфонія.
3. Підголоскова поліфонія.
4. Будова старовинної сюїти.
5. Клавірні інструменти епохи бароко.
6. Вимоги до виконання поліфонічних творів.
7. Видатні піаністи минулого.
8. Музичні терміни : динамічні відтінки.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Браудо И. Об изучении клавирных сочинений Баха в музыкальной школе / И.Браудо.– М.: Музыка, 1965. – 72 с.
2. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів, Логос, 2001. – С.192 – 195.
3. Друскин М. С. Клавирная музыка / М. С. Друскин. – Л.: Гос. муз.издат., 1960. – 383 с.
4. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано) XIV- XVIII ст. навч. посібник для студ. музичних вузів / Н. Б. Кашкадамова. – Вищий держ. музичний ін-т ім. М. Лисенка. – К.: Освіта України, 2009. – С.10–23.
5. Копчевский Н. А. Клавирная музыка. Вопросы исполнения / Н. А. Копчевский. – М. : Музыка, 1986.–96 с.
6. Григорьев Л., Платек Я. Современные пианисты / Л. Григорьев, Я. Платек . –М. : Сов. композитор, 1985.– 469 с.

3-й модуль

1. Основні компоненти гамового комплексу.

2. Основні аплікатурні принципи піаніста.
3. Види фортепіанної техніки.
4. Різновиди мажору і мінору.
5. Композитори – автори інструктивних етюдів.
6. Композитори – автори художніх етюдів.
7. Визначні українські композитори ХІХ ст.
8. Артикуляційні музичні терміни.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів, Логос, 2001. – С. 124–140.
2. Кияновська Л. О. Галицька музична культура ХІХ–ХХ ст.: навч. посібник для вищих навч. закладів / Л. О. Кияновська. – Чернівці : Книги –ХХІ, 2007. – 420 с.
3. Кияновська Л. О. Українська музична культура : навч. посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв І–ІІ рівня акредитації / Л. О. Кияновська. – К.: ДМЦНЗКМ, 2002. – 160 с.
4. Либерман Е. Работа над фортепианной техникой / Е. Либерман. – М.: Классика- XXI век, 2003. – 148 с.
5. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепьянной игры. Записки педагога. – Изд.5-е.– / Г. Г. Нейгауз. –М.: Музыка, 1988. – С.77–123.

4-й модуль

1. Видання та редакції клавірних сонат Й. Гайдна.
2. Видання та редакції клавірних сонат В. Моцарта.
3. Видатні інтерпретатори класичної музики.
4. Романтизм. Стильові особливості.
5. Представники романтичного стилю в музиці.
6. Ф. Мендельсон – сфери фортепіанної творчості.
7. Ф. Шуберт – сфери фортепіанної творчості.
8. Музичні терміни для визначення характеру музики.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Алексеев А. Д. История фортепианного искусства. Часть 2 / А. Д. Алексеев . – М.: Музыка, 1967. – С.49-57; 64-71.
2. Кашкадамова Н. Б. Історія фортеп'янного мистецтва ХІХ сторіччя : Підручник . – Тернопіль : Астон, 2006. – С.59–97; 114–139.
3. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано) ХІV- ХVІІІ ст. навч. посібник для студ. музичних вузів / Н. Б. Кашкадамова. – Вищий держ. музичний ін-т ім. М.Лисенка. – К.: Освіта України, 2009. – С. 288 – 292; 328 – 337.

3-й курс

1-й модуль

1. Бемольні тональності, їх ключові знаки.
2. Аплікатура в гамах від чорної клавіші.
3. Аплікатура в арпеджіо, акордах, Д7 від чорної клавіші.
4. Засоби музичної виразності.
5. Основні виконавські завдання при вивченні віртуозних творів.
6. Українські композитори – автори художніх етюдів.
7. Методичні праці з фортепіанної педагогіки.
8. Уточнювальні музичні терміни.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів, Логос, 2001. – С. 116 –124.
2. Либерман Е. Работа над фортепианной техникой / Е.Либерман. – М.: Классика - ХХІ век, 2003. – С.37–61.
3. Рябов І. Гами, тризвуки, арпеджіо для фортепіано / І. Рябов. – К.: Музична Україна, 1977.– 80 с.
4. Корыхалова Н. П. Играем гаммы / Н. П. Корыхалова. – М.: Музыка, 2003.– 84с.
5. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепьянной игры. Записки педагога.– Изд.5-е.– / Г. Г. Нейгауз. – М.: Музыка, 1988. – С.77–123.

6. Тимакин Е. М. Воспитание пианиста / Е. М. Тимакин. – М.: Сов.композитор, 1989. – 144 с.
7. Шмидт-Шкловская А. О воспитании пианистических навыков / А. Шмидт-Шкловская. – Л., Музыка, 1985. – 71 с.
8. Штепанова-Курцова И. Фортепианная техника. Методика и практика / И. Штепанова-Курцова. – К.: Музична Україна, 1982. – 160 с.

2-й модуль

1. Технічні способи вивчення поліфонічних творів.
2. Жанри клавірної музики.
3. Й. С. Бах. Нотний зошит А. М. Бах – загальна характеристика.
4. Й. С. Бах. Маленькі прелюдії та фуги – загальна характеристика.
5. Й. С. Бах. Інвенції – загальна характеристика.
6. Редакції бахівських клавірних творів.
7. Видатні інтерпретатори музики Й. С. Баха.
8. Музичні терміни : швидкі темпи.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич .– Львів, Логос, 2001. – С.177–192.
2. Калинина Н. П. Клавирная музыка Баха в фортепианном классе / Н. П. Калинина. – М. : Классика - XXI, 2006. – С.15 – 90 с.
3. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання музики на клавійно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано) XIV-XVIII ст. навч. посібник для студ. музичних вузів / Н. Б. Кашкадамова. – Вищий держ. музичний ін-т ім. М. Лисенка. – К.: Освіта України, 2009.– С.194-201.

3-й модуль

1. Туше та його види.
2. Засоби виконавської виразності.
3. К. Черні та його етюди.
4. Фортепіанна творчість Е. Гріга.

5. Фортепіанна творчість Ф. Ліста.
6. Представники романтичного стилю в живописі та літературі..
7. Фортепіанні збірки для дітей та юнацтва зарубіжних композиторів.
8. Музичні терміни : повільні темпи.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Алексеев А. Д. История фортепианного искусства. Часть 2. / А. Д. Алексеев . – М.: Музыка, 1967. – С.132-159; 195-207.
2. Кашкадамова Н. Б. Історія фортеп'янного мистецтва ХІХ сторіччя : Підручник / Н. Б. Кашкадамова. –Тернопіль : Астон, 2006 .– С.250 – 308; 382 – 403.
3. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепьянной игры. Записки педагога.– Изд.5-е.– / Г. Г. Нейгауз. –М.: Музыка, 1988. – С.77–123.
4. Терентьева Н. А. Карл Черни и его этюды / Н.А. Терентьева. – СПб. : Композитор, 1999. – 68 с.

4-й модуль

1. Будова сонатного циклу.
2. Особливості роботи над варіаційною формою.
3. Фортепіанна спадщина Л. Бетховена.
4. Сонати Л. Бетховена, які мають назву.
5. Визначні інтерпретатори фортепіанної музики Л. Бетховена.
6. Ф. Шопен, Р. Шуман – сфери фортепіанної творчості.
7. Жанри романтичної музики.
8. Музичні терміни : помірні темпи.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Алексеев А. Д. История фортепианного искусства. Часть 2. / А. Д. Алексеев . – М.: Музыка, 1967. – С. 20 - 45; 72 - 91; 108 - 131.
2. Кашкадамова Н. Б. Історія фортеп'янного мистецтва ХІХ сторіччя : Підручник / Н. Б. Кашкадамова. – Тернопіль : Астон, 2006.– С.140–249.

3. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання музики на клавійно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано) XIV-XVIII ст. навч. посібник для студ. музичних вузів / Н. Б. Кашкадамова. – Вищий держ. музичний ін-т ім. М. Лисенка. – К. : Освіта України, 2009. – С. 344–392.

4-й курс

1-й модуль

1. Що означає термін артикуляція?
2. Добре темперований клавір Й. С. Баха - загальна характеристика.
3. Назвіть дослідження про клавірну творчість Й. С. Баха.
4. Що означає термін темперований стрій ?
5. Фуга : структурні особливості, жанрові різновиди.
6. Хто з композиторів звертався до жанру прелюдії та фуги?
7. Імпресіонізм в музиці. Сильові особливості
8. Представники стилю імпресіонізму в музиці, живописі, літературі.
9. Фортепіанна творчість К. Дебюссі.
10. Фортепіанна творчість М. Равеля.
11. Визначні зарубіжні композитори XX ст.
12. Конкурси піаністів.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Алексеев А. Д. История фортепианного искусства. Часть 3. / А. Д. Алексеев . – М.: Музыка, 1982. – С. 22 – 40; 40 – 56.
2. Браудо И. Об изучении клавирных сочинений Баха в музыкальной школе / И. Браудо. – М. : Музыка. – 1965.– 72 с.
3. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів, Логос, 2001. – С.195 –202.
4. Гаккель Л. Фортепианная музыка XX века : очерки / Л. Гаккель. – Л.: Сов. композитор, 1990. – С.26 – 56 ;110 – 118.

5. Гнатів Т. Музична культура Франції рубежу ХІХ–ХХ століть : Клод Дебюссі, Моріс Равель : навч. посіб. / Т. Гнатів. – К. : Муз. Україна, 1993. – 204 с.
6. Калинина Н. П. Клавирная музыка Баха в фортепианном классе. / Н. П. Калинина. – М.: Классика – ХХІ, 2006. – С. 91 – 146.
7. Копчевский Н. А. Клавирная музыка. Вопросы исполнения / Н. А. Копчевский. – М. : Музыка, 1986.– 96 с.
8. Путеводитель по международным музыкальным конкурсам. – М.: Классика-ХХІ, 2000. –272 с.
9. Ролан-Манюель. Моріс Равель / Ролан – Манюель. – К.: Музична Україна, 1975. – 142 с.

2-й модуль

1. Основні компоненти виконавської майстерності піаніста
2. Основні типи п'єс малої форми.
3. Специфіка роботи над п'єсами кантиленного характеру.
4. Характеристика жанрів : прелюдія, баркарола, ноктюрн, елегія.
5. Фортепіанна спадщина П. Чайковського.
6. Фортепіанна спадщина С. Рахманінова, О. Скребіна.
7. Визначні українські композитори ХХ ст.
8. Фортепіанна музика у творчості українських композиторів – Н. Нижанківського, В. Барвінського, Л. Ревуцького, І. Шамо, М. Колесси, М. Скорика.
9. В. Косенко. 24 дитячі п'єси – загальна характеристика.
10. Видатні українські піаністи – педагоги.
11. Українські піаністи – виконавці.
12. Методичні праці з фортепіанної педагогіки та виконавства.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Алексеев А. Д. История фортепианного искусства. Часть 2. / А. Д. Алексеев . – М.: Музыка, 1967. – С.262-274.

2. Алексеев А. Д. История фортепианного искусства. Часть 3. / А. Д. Алексеев . – М.: Музыка, 1982. – С.86-99; 99-115.
3. Гаккель Л. Фортепианная музыка XX века : очерки / Л. Гаккель. – Л. : Сов. композитор, 1990. –57-90.
4. Григорьев Л., Платек Я. Современные пианисты / Л. Григорьев, Я. Платек . –М. : Сов.композитор, 1985.– 469 с.
5. Лабанців-Попко З. Сто піаністів Галичини / З. Лабанців-Попко. – Львів, 2008. – 223 с.
6. Кашкадамова Н. Б. Історія фортеп'янного мистецтва XIX сторіччя : Підручник / Н. Б. Кашкадамова. –Тернопіль : Астон, 2006 .– С.265 – 308; 527 – 553.
7. Молчко У. Фольклорні джерела музичної спадщини Нестора Нижанківського / У. Молчко // Народна творчість та етнографія. – 2003. – №1–2.– С.99–106.
8. Німилович О. Фортепіанна творчість Василя Барвінського / О. Німилович.– Дрогобич: Коло, 2001.–78 с.
9. Олійник О. С. Українська радянська фортепіанна музика для дітей : [монографія] / О. С. Олійник. – К. : Наук. думка, 1979. – 108 с.
- 10.Олійник О. С. Фортепіанна творчість В. Косенка / О. С. Олійник. – К.: Наук. думка, 1977.
- 11.Хурсина Ж. Выдающиеся педагоги-пианисты Киевской консерватории /Ж. Хурсина. – К. : Музична Україна, 1990.– 131 с.
- 12.Юзюк З. І. Фортепіанна музика для дітей у творчості В. Барвінського, Н. Нижанківського та М. Скорика : до ювілею композиторів / З. І. Юзюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство / редкол. : М. Є. Станкевич, О. М. Голубець, Л. А. Кондрацька [та ін.] ; голов.ред. О. С. Смоляк. – Тернопіль : ТНПУ, 2013. – Вип. 2. – С. 107–115.

1-й модуль

1. Епоха бароко. Сильові особливості.
2. Представники епохи бароко в музиці, живописі, літературі.
3. Клавірна творчість Й. С. Баха та Г. Генделя.
4. Визначні інтерпретатори клавірної музики Й. С. Баха.
5. Основні компоненти технічної майстерності піаніста.
6. Види фортепіанної техніки.
7. Визначення поняття “віртуозність”.
8. Основні етапи роботи над віртуозними творами.
9. Визначні українські піаністи-педагоги.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Алексеев А. Д. История фортепианного искусства. Часть 1 /А. Д. Алексеев . – М.: Музыка, 1962. – С.59.– 89; 89 – 93.
2. Браудо И. Об изучении клавирных сочинений Баха в музыкальной школе / И. Браудо. – М.: Музыка, 1965. – 72 с.
3. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів : Логос, 2001. – С. 177–202.
4. Григорьев Л., Платек Я. Современные пианисты / Л. Григорьев, Я. Платек . – М. : Сов. композитор, 1985.– 469 с.
5. Друскин М. С. Клавирная музыка / М. С. Друскин. – Л. : Гос. муз.издат., 1960. – 383 с.
6. Калинина Н. П. Клавирная музыка Баха в фортепианном классе / Н. П. Калинина. – М. : Классика - XXI, 2006. – С.15 – 90 с.
7. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано) XIV–XVIII ст. навч. посібник для студ. музичних вузів / Н. Б. Кашкадамова. – Вищий держ. музичний ін-т ім. М. Лисенка. – К.: Освіта України, 2009. – С.149–216.
8. Копчевский Н. А. Клавирная музыка. Вопросы исполнения / Н. А. Копчевский. – М.: Музыка, 1986.–96 с.

9. Лабанців-Попко З. Сто піаністів Галичини / З. Лабанців-Попко. – Львів, 2008. – 223 с.

2-й модуль

1. Епоха класицизму. Сильові особливості.
2. Фортепіанна спадщина Й. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. Бетховена.
3. Будова сонатного циклу.
4. Будова класичного сонатного алегро.
5. Особливості роботи над сонатним алегро.
6. Особливості роботи над варіаційною формою.
7. Форма рондо.
8. Фортепіанні збірки для дітей та юнацтва українських композиторів.
9. Музичні терміни: темпи в музиці (швидкі, помірні, повільні; прискорення темпу, сповільнення темпу)

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник /Т. П. Воробкевич. – Львів : Логос, 2001. – С. 75 - 86.
2. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання музики на клавійно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано) XIV–XVIII ст. навч. посібник для студ. музичних вузів / Н. Б. Кашкадамова. – Вищий держ. музичний ін-т ім. М. Лисенка. – К. : Освіта України, 2009. – С.288 – 292;
328 – 337; 344 – 392.
3. Кремлев Ю. Фортепианные сонаты Л. Бетховена / Ю. Кремлев. – М.: Сов. композитор, 1970. – 336 с.
4. Олійник О. С. Українська радянська фортепіанна музика для дітей : [монографія] / О. С. Олійник. – К. : Наук. думка, 1979. – 108 с.

VI курс магістр

1. Етапи роботи над музичним твором.
2. Фортепіанні збірки для дітей та юнацтва зарубіжних композиторів.

3. Характеристика жанрів : фантазія, токато, рапсодія, балада.
4. Визначні українські композитори ХХ ст.
5. Визначні українські піаністи ХХ ст.
6. Розкажіть про вашого улюбленого піаніста.
7. Назвіть відомі вам українські та міжнародні конкурси піаністів.
8. Методичні праці з фортепіанного виконавства та педагогіки.
9. Музичні терміни для визначення характеру музики.

Рекомендована література для самостійного опрацювання

1. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Підручник / Т. П. Воробкевич. – Львів : Логос, 2001.
2. Григорьев Л., Платек Я. Современные пианисты / Л. Григорьев, Я. Платек. – М. : Сов. композитор, 1985.– 469 с.
3. Корыхалова Н. П. Играем гаммы / Н. П.Корыхалова. – М.: Музыка, 2003.– 84 с.
4. Лабанців-Попко З. Сто піаністів Галичини / З. Лабанців-Попко. – Львів, 2008. –223 с.
5. Либерман Е. Работа над фортепианной техникой / Е. Либерман. – М.: Классика–XXI век, 2003. – С.77–88.
6. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепьянной игры. Записки педагога. – Изд.5-е.– /Г. Г. Нейгауз. – М.: Музыка, 1988. – С.77–123.
7. Рябов І. Гами, тризвуки, арпеджіо для фортепіано / І. Рябов. – К.: Музична Україна, 1977. – 80 с.
8. Тимакин Е. М. Воспитание пианиста / Е. М. Тимакин. – М.: Сов. композитор, 1989.– 144 с.

Перелік інтернет-ресурсів, необхідних для підготовки до колоквіуму

Біографії українських композиторів. Ноти українських композиторів. URL:
<http://ukrnotes.in.ua/biografi.php>

Історія української музики. URL: <http://ist-ukr-muz.at.ua/>

1. Карабиць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.karabits.com/>

Класична музика, опера і балет [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://belcanto.ru/>

Клуб любителей классической музыки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.loversclassic.ru>

Колекція класичної музики. Бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.music 4good.ru/](http://www.music4good.ru/)

М. Колесса – симфонія життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://biblioteka.lviv.ua/wp-content/uploads/2009/07/Kolessa.pdf>

Колесса Микола Філаретович. [URL:
http://composersukraine.org/index.php?id=2403](http://composersukraine.org/index.php?id=2403)

Композиторы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://classroom.ru>

Композиторы барокко [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<http://www.clasmusic.ru/>

Микола Віталійович Лисенко. URL: http://improvisus.com/klassika/16_1.htm

В. А. Моцарт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wolfgang-mozart.ru>

Мирослав Скорик – художній керівник і диригент. URL: <https://philharmonia.lviv.ua/collective/actors-171/>

Національна спілка композиторів України. URL: <http://composersukraine.org/>

Портал української академічної музики [Music-Review Ukraine](#) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.m-r.co.ua/mr/mr.nsf/Index/>

Про піаніно в нотах, уроках, історіях, відео і музиці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://propianino.ru/>

С. Рахманінов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.senar.ru/>

Українська музика та звукозапис (композитори) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrmusic.org/tematychni-katalohy/kompozytory>

Л. М. Ревуцький – світоч української національної музики [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.slideshare.net/mhvardiya/ss-31564689/>

Сайт з навчальними посібниками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/files/art/music/>

П. Чайковський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tchaikov.ru/>

П. Чайковський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tchaikovsky-competition.ru/>

Ф. Шопен [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chopin.pl/>

Ф. Шопен [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fchopin.ru/>

Список використаної літератури

1. Копылов А. Н. Коллоквиум как средство контроля над результатами обучения в высшей школе // Аспирант и соискатель. 2011. – №2. – С.108-112.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997, 376 с.
3. Костромина Л. Готовимся к коллоквиуму: Пособие для поступающих в консерваторию на фортепианный и оркестровый факультеты / Л. Костромина. – Санкт-Петербург: Композитор, 2012. – 26 с.
4. Мусієнко В. П. Навчальний потенціал колоквиуму/Організація самостійної роботи студентів/Збірник статей за заг. ред. В. М. Король, В. П. Мусієнко, Н. Т.Токової. – Черкаси: Вид-во ЧДУ, 2003.– С.121–140.
5. Мачинська Н. І. Стельмах С. С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н. І. Мачинська, С. С. Стельмах. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. –180 с.
6. Пионова Р. С. Педагогика высшей школы: Учебное пособие / Р. С. Пионова – Мн. Университетское, 2002. – 256 с.
7. Робоча програма навчальної дисципліни “Основний музичний інструмент)” для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 014 “Середня

освіта (Музичне мистецтво)"/ Ю. Г.Тарчинська, В. І. Прокопчук, М. Ф. Смально .– Рівне, РДГУ, 2021. – 30 с.

8. Сергиенко И. М. Формы обучения в профессиональной деятельности педагога-музыканта: учебно-методическое пособие / И. М. Сергиенко – Саратов, 2016 . – 67 с.

9. Симоненко Т. В. Методика організації колоквіумів у ВНЗ в умовах кредитно-модульної системи [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream>

10. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів освіти / М. М. Фіцула. – Тернопіль : Богдан, 2003 . –136 с.

Навчально-методичне видання

Яковенко Лариса Петрівна

Колоквіум

з дисципліни

“Основний музичний інструмент (фортепіано)”

Методичні рекомендації

для студентів вищих мистецьких навчальних закладів освіти за
спеціальністю 014 “Середня освіта (Музичне мистецтво)”

Підп. до др. 14.04. 2021 Формат 60х84 ¹/₁₆.
Папір офс. Друк цифр. Обсяг 1,2 ум. др. арк .Наклад 100 пр
Гарнітура Times Roman Cyr

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12